

Analyse et description : Christian Meyer

Notice provisoire éditée le
actualisée le

27 mai 2012

Angers, Bibliothèque municipale

Ms. 112 (104)

Antiphonaire monastique (été)

Une abbaye bénédictine au diocèse d'Angers. xve et xvie s.
353 f. Parchemin. 315 x 235 mm.

Reliure : ais de bois recouvert de cuir brun.

Quaternions (réclames).

Notation carrée sur 4 lignes rouges ; pages à 10 portées.

« Livre du grand cœur pour l'été » (contre-plat sup. d'une main du xviiie s.)

Nombreux remaniements et traces d'usage jusqu'au xviiie s.

1r (De trinitate) /spiritus almi. Qui. Gloria patri... *Ad magn. ant.* Gratias tibi deus... (CAO 2977)... ; 9v Marcellini, Petri ; 10r Medardi, Gillardi ; 11v Vig. Iohannis Baptistae ; 22v Iohannis, Pauli ; 24v Petri ; 33v *Dom. infra ad ben. ant.* O gloriosi apostoli columna ecclesie... (@ *Cantus* 203450) ; 33v Pauli ; 42v Transl. Martini :

44r R/ Fidelis namque ac prudens... V/ Pro salute... (602590), **46r** R/ Sancte Martine sydus aureum... V/ Dedit enim tibi..., **46v** R/ O sacerdotum nobilissime... V/ O Martine sydus... (601642).

48v *In octava apostolorum* ; 50r Benedicti ; 59r In ded. Eccl. ; 66r Mariae Magdalene (hors CAO :)

66v ad Ben. ant. Celsi meriti Maria... (602704), **73r** R/ O felix felicitatis meriti... *Prosa.* O rerum summo mulier cara domino... (*Hofmann-Brandt, Tropen*, n° 469), **74r** R/ O felix sacrorum lacrimis... (7269) *Prosa.* Salus nostra vera qui cuncta... (*Hofmann-Brandt, Tropen*, n° 585).

76r Christophori :

ant. Bonus athleta Christoforus laudas deum..., *ad cantica* ant. Et venit vox de caelo dicens... (201656), **76r-v** R/ Egregius Christi miles... V/ Divina vocatione..., **76v** R/ Christoforus Christum ferens... V/ Invictus belliger..., **77r** R/ Triumphator divinus Cristoforus... V/ Iste etenim amaritudines..., **77v** R/ Dum complesset beatus Cristoforus sanctam orationem... V/ Triumphator..., **78r** *In laudibus.* ant. Orante et signa faciente..., ant. Sanctus martir constanter regi dixit..., ant. Iussu regis Dagni in carcerem..., **78v** ant. Cum retruderetur Cristoforus in carcerem..., ant. In sanctis suis laudemus..., ant. Expleta oratione martir dei..., ant. Insignis martir Cristoforus...

79r Pantaleonis :

R/ Martir dei Pantaleon cum quo lapis... V/ Cuius corpus..., **79v** ant. Adest beati Pantaleonis... (200120) ; **80r** N1 ant. Pantaleon senatoris Eustorgii filius..., ant. Tunc magister eius Eufronius..., ant. Presbiter nomine Ermolaus..., **80v** ant. Dedit illi dominus in corde suo..., ant. Intellexit clamorem eius dominus deus..., ant. Per Pantaleonem necdum..., R/ Senator nomine Eustorgius erat in civitate... V/ Hunc tradidit Eufrosino..., **81r** R/ Erat quidam presbiter nomine Hermolaus... V/ Intellexit presbiter..., **81v** R/ Pantaleon sicut arbor... V/ Sic enim plenus..., R/ Vidit Pantaleon puerum obligatum... V/ Statim ut complevit..., **82r** N2 ant. Baptizatur Pantaleon avertit..., ant. Ingressus sine macula..., **82v** ant. Voluntate labiorum eius..., ant. Ductus ante Maximianum confessus est..., ant. Apparuit Christus Pantaleoni..., **83r** ant. Apparitores osculantes manus..., R/ Currens cum gaudio magno... V/ Ego iam ex hodierna..., **83v** R/ Baptizatus Pantaleon mansit... V/ Proponens de ydolis..., **84r** R./ Beatus Pantaleon tetigit oculos... V/ Qui sanas egrotos..., R/ Mox ut

cecus vidit Eustorgius... V/ Quod cum Pantaleon..., **84v** N3 ant. Beatus Pantaleon tenuit manum..., R/ Sanctus Pantaleon defuncto patre... V/ Sanctus qui a +...+ torquebantur..., 85r R/ Tenuit manum paralitici... V/ Sanctus Pantaleon..., **85v** R/ Vox de celo Pantaleoni... V/ Tu eris portatus..., 86r *Prosa*. Libera meritis precibus qui in me credens... (*Hofmann-Brandt, Tropen*, n° 387), *In laudibus* ant. Senator quidam nomine Eustorgius..., ant. Acceptumque discipulum Pantaleonem..., **86v** ant. Finit itaque quidam presbiter..., ant. Et respiciens beatus Pantaleon..., **87r** ant. Gratias tibi ago domine..., ad Ben. ant. Sanctus autem Pantaleon respiciens..., ad Magn. ant. Non diceris ultra Pantaleon...

87v Germani (ep. Autissiodorensis) (chants hors CAO :)

87v ad Magn. ant. O atletam invictissimum Germanum episcopum... (203360), **88v** ant. Deseritur mundi milicia celestis..., **89r** R/ Germanum episcopum vox una... V/ Humilitas conversationis..., **90r** ant. Occurrebant sancto dei..., **90v** ant. Miscebatur sermo proprius... (203125), ant. Demon coactus clamare..., ant. Exultavit Gallis reditus..., **91r** R/ Praesul insignis Germanus... (601864), **92r** ant. Germanus manum allevat... (201951), **92v** R/ Triumphant pontifices fuis sine sanguine... V/ Madidus..., R/ cumque sanctus Germanus basilicam... V/ Quiesce ut nos..., **93r** R/ Excipiunt Gallie patronum... V/ Ob honorem... (600828), **94r** ant. Praesul insignis Germanus vir... (203938), **94v** ant. Replebantur populi stupore... (204258), ant. Triumphant sacratissimi... (204970), ant. Bene novi quam patriam... (200614), **95r** ad Ben. ant. Tempus omne chorus psallentium... (204895), **95v** ad Magn. ant. Inclitus confessor domini dum portatur...

Vincula Petri.

Lacune mat. entre f. 102 et 103 par suppression d'un ou plusieurs offices (le texte littéraire et la notation musicale de l'avant-dernière et de la dernière portée ont été grattés) 103r (ant. ...)/Christum ut precum votis tuarum...

Inventio Stephani (relevé des chants hors CAO :)

105r R/ Videbatur michi quasi in altero mentis... V/ A quo videbat... ; 106v R/ Aperi nobis festinanter monumentum... V/ Non tantum sollicitus... (600122) ; 108r R/ Cumque audisset episcopus Iohannes... V/ Oportet...

112r Transfigurationis Domini (112r-117r de seconde main sur grattage) :

112r ant. Christus Iesus splendor patris... (200781), **112v** ant. Paulominus ab angelis... (203794), ant. Revelavit dominus condensa... (204283), ant. Speciosus forma pre filiis... (4989), R/ Surge et illuminare Hierusalem... V/ Et ambulabunt... (602285), **113r** R/ In splendenti nube spiritus... V/ Apparuit nubes... (601162), **113v** R/ Videte qualem caritatem dedit... V/ Scimus quoniam... (602463), ant. Illuminans tu mirabiliter... (202354), ant. Melior est dies una in atriis... (203070), **114r** ant. Gloriosa dicta sunt de te... (201979), R/ Inebriati sunt ab ubertate... V/ Quoniam apud te est fons... (601184), R/ Preceptor bonum est nos hic... V/ Non enim sciebat quid diceret... (601843), **114v** R/ Si ministratio mortis... V/ Amplioris enim gloriae... (602200) ; **115r** ant. Thabor et Hermon in nomine... (204909), ant. Lux orta est justo et rectis... (3651), ant. Confessionem et decorem... (200849), **115v** R/ Vocavit nos deus vocatione... V/ Qui destruxit mortem... (602526), R/ Deus qui fecit de tenebris... V/ Exortum est in tenebris lumen... (600561), **116r** *Ad laud.* ant. Assumpsit Iesus Petrum... (200386), ant. Resplenduit facies ejus sicut... (4628), **116v** ant. Et ecce apparuerunt eis... (205505), ant. Respondens autem Petrus dixit... (204273), ant. Adhuc eo loquente ecce nubes... (200142) H. Amor Iesu dulcissime... (AH 23, n° 21), ant. Et ecce vox de nube dicens... (201630), **117r** *Ad Magn.* ant. Et audientes discipuli ceciderunt..., H. Quicumque Christum queritis oculos in altum... (Prudentius, *Cathemerinon*, XII, 1).- **117v-119r** (vestige de l'office original :) R/ Descendentibus illis de monte... V/ Postquam... (6407), R/ Claruit magnitudo dei et virtus... V/ Assumpsit Ihesus... (6295), 118r *In laudibus*. ant. Accessit Ihesus et divine... (1226), ant. Ut testimonium haberet... (5296), 118v ant. Lex per Moysen... (3612), ant. Descendentibus illis de monte... (2153), ant. Visionem quam vidistis... (5465), R/ Benedicamus patrem et filium... (7966), 119r ant. Hodie transfigurato et patris... (3123).

119r Laurentii ; 129r Tiburtii ; Hippolyti ; 132r Radegundae ; 134v Assumptio Mariae (avec de nombreux remaniements)

145r ad Magn. ant. Succurre nobis genitrix Cristi miseris..., 145v *Tercia die ad ben.* ant. Alma dei genitrix succurre..., *Ad magn.* Sancta Maria succurre miseris... ; 146r *Quarta die ad ben.* O gloriosa dei genitrix virgo..., *Ad magn.* Te decus virgineum virgo... ; 146v *Quinta die ad ben.* O pulchra inter mulieres..., *Ad magn.* Beata dei genitrix Maria virgo... ; 147r *Sexta die ad ben.* O beata mater et intacta virgo..., 147v *Ad magnificat* Virgo prudentissima quo progredieris... ; 147v *Ad Inv.* ant. Virgo dei genitrix que in celis letaris... ; ant. Exaltata est sancta dei genitrix... ; 149v ad Magn. ant. Congratulamini mihi omnes qui diligitis... (de seconde main sur grattage)

150r *De sancto Symphoriano*. (ant. Ibat Simphorianus innocens ad victimam..., ant. Gloriosa genitrix Simphoriano dixit...) ; 150r Decollatio Ioh. Bapt. (relevé des chants hors CAO :)

152v ant. O prece Christi sancte Iohannes..., ant. Iussu Herodis amputatum..., **153r** ant. Placita enim erat deo..., ant. Prece veritatis pro Christi testimonia..., **153v** R/ Venerandus Iohannes baptista ideo in seculum... V/ Qui vincula..., **154r** R/ Quantam reverentiam tanta devotionem... V/ Ipse namque..., **154v** R/ Dignissime beati iohannis natale festa... V/ Pro Christi testimonio..., **155r** N3 ant. O Iohannes scola virtutum magisterium..., R/ Propheta altissimi ante nativitatem... V/ Sanctitatis forma..., **156r** R/ Merito memoria precursoris... V/ Desiderabile fuit...

157r Nativitas Mariae ; 165v *In octavis de beata Maria* ; 166r Maurilii (év. d'Angers) :

R/ Cum ergo sanctus Martinus manus porrigeret... V/ In columbe specie..., **166v** ant. Exulta satis Andegavorum turba exulta virgo..., ad Inv. ant. Agmina Christi pangite..., **167r** N1 ant. Sanctus Maurilius mediolanensi urbe ortus..., ant. Maurilius evangelici cultor..., ant. Ignis divinus e celo demissus..., **167v** ant. Mox ut sacer Maurilius venerabile..., ant. Confessor pius ubi demoniacam..., ant. Cum pervenisset ad locum ut everteret..., **168r** R/ Exulta satis Andegavorum turba... V/ Salutis tibi..., R/ Fidelis namque ac prudens... V/ Pro salute..., **168v** R/ Ordinato Maurilio pontifice... V/ Nam verbis demones..., **169r** N2 ant. Gloriosus Maurilius tandiu terre..., ant. Beatus Martinus alloquitur..., **169v** ant. Intercessio domine beati Maurilii..., ant. Suffragantes domino beato Maurilio..., ant. Euge serve bone in modico fidelis... (2734), ant. Sacerdos et pontifex... (4673), **170r** R/ Beatus Maurilius cum pervenisset... V/ Elegit peregrinari..., R/ Urbs Andegava Maurilio fugiente... V/ Ille eternis peregrinatur..., **170v** R/ Ecce homo qui toto corde dominum... V/ Erat in deserto..., **171r** R/ Notie timere neque ceptam deseratis viam... V/ Mane iam reddito..., N3 ant. Preciosus confessor Christi Martinus..., **171v** R/ Mirantur incole de Maurilio... V/ Iussu divino..., R/ Angelus domini apparuit Maurilio... V/ Pastor bonus..., **172r** R/ Beatissimus Maurilius ad urbem... V/ Quem septiformis... ; **172v** *In laudibus* ant. Beato Maurilio sue civitati..., ant. Surgens sanctus ab oratione..., **173r** ant. Super litus fluminis sante Maurilio..., ant. Evigilans Maurilius liquorem sacri..., ant. Quidam cathecumenus absque baptismi remedio..., **173v** ad Ben. ant. Tantus ac talibus beatus Maurilius virtutibus..., ad Magn. ant. O crux splendidior cunctis astris...

174r Exaltatio crucis (chants hors CAO :)

175v R/ Haec est arbor dignissima... V/ Crux precellenti decore..., **176r** ant. Nobile lignum exaltatur Christi..., ant. Sancta crux extollitur a cunctis..., ant. O crux venerabilis que salutem..., **177r** ant. O crucis victoria et admirabile signum..., ant. Funeste mortis damnatur supplicium..., ant. Rex exaltatur in ethera..., **177v** R/ Dum sacrum pignus celitus... V/ Ad crucis..., **178r** R/ Sicut Moyses exaltavit... V/ Non misit... (608208), **178v** ant. Invenite crucis festa..., ant. Felix ille triumphus sit salus..., **179v** R/ Tua nos domine circunda protectione... V/ Signaculo..., **180r** ad Magn. ant. Per lignum servi facti sumus...

180v Lamberti :

R/ Consilium et opus suum semper... V/ Erat vere dignus beatus (602902), ad Magn. ant. Magna vox laude sonora te... (3666), **181r** *In laud.* ant. Erat vere dignus beatus... (201592), ant. Consilium et opus suum... (200879), ant. Animum clarum habebat ornatum..., ant. Lambertus Christi martyr... (202845), **181v** ant. Laudemus dominum in beati... (3591), ab Ben. ant. Inclitus martir beatus Lambertus..., **182r** ad Magn. ant. Erat sanctus dei athleta...

182r Mauricii (chants hors CAO :)

182v ad Magn. ant. Sancti martires Christi Mauricii... ; **185r** *Dominica infra ad ben.* ant. Digna caterva sexcenti sexaginta... ; **185v** (ad Vesp.) R/ Letantur hodie sancti martires... V/ Hodie martires Christi... ; **186r** R/ Adsunt nobis gaudia celebranda... V/ Modicum passi... (600056) ; **187v** R/ Magnum est premium unius martiris... V/ Inspirante... (601355) ; **190r** ant. Rutiliores auro astris...

190v Cosmae, Damiani (ant. suffr. 1938) ; Michaelis (193v ant. Laudant dominum de celis laudant angeli...) ; 198v Remigii :

R/ O praesul Christi Remigi... V/ Precibus ergo tuis adesto... (601553), **199r** N1 ant. Apostolorum summa magnificatus... (200339), ant. Longe antequam conciperetur... (202934), ant. Cilinia in utero concipies..., ant. Benedicta portantis viscera... (200640), **200r** ant. Non enim in delictis..., ant. In conceptione almi pueri Remigii..., R/ Beatissimi Remigii gloriosa... V/ Sicut in apostolico... (600213), **200v** R/ Post vindictam scelerum quae... V/ Benedicta gloria domini... (601832), **201r** R/ Ablactatus igitur sanctus puer... V/ Antequam per etatem..., **201v** R/ Iste est de sublimibus celorum... V/ Iste est qui ante deus... (CAO 6998), **202r** N2 ant. Laudabilis Cilinia digna..., ant. Venerabilis vir montanus..., ant. Sanctus Remigius virtutum gratia plenus... (204532), **202v** ant. Praesul Remigius gaudens... (203940), ant. Praesul Remigius nobilis... (203941), ant. Gentem Francorum inclutam... (201947), **203r** R/ Mitigator furoris domini... Gloriosus cultor dei

Remigius... (601447), **203v** R/ Intendebat vir beatus... Studebat teneros annos morum... (601206), R/ O ineffabilis gratia pietatis... V/ Atque ita contigit per hoc... (601582), **204r** N3 ant. Triumphator egregius Remigius in gentibus..., **204v** R/ Presul Remigius nobilis genere... V/ Sanctus Remigius..., **205r** R/ Beatissimus Remigius cum lacrimis... (600272), Precibus est populi... (600272), **205v** R/ Gloriosus cultor dei Remigius... V/ Presul Remigius..., **206r** *In laudibus* ant. Remigius sanctus antequam... (204256), **206v** ant. Remigius meritis gloriosus... (204255), ant. Beatus Remigius quondam habens... (200584), **207r** ant. Beatus Remigius ut vidit igni...(200585), ant. Concito cursu beatus Remigius... (200844), R/ Presul Remigius nobilis genere... V/ Qui gentem barbaricam..., **207v** ad Ben. ant. Gloriosus cultor dei Remigius... (202004), ad Magn. ant. Gloria in excelsis deo cecinerunt...

207v Dionysii ; 215v Gereonis et Soc. (chants hors CAO :)

216r R/ Sanctam per orbem crescente... V/ Gaudet beata mater... (602064), **216v** R/ Iubente rege ut ydolis... V/ Noluit sanctum agmen... (601279), **217r** ant. Ista sanctorum pia societas... (202665), ant. Inter agmina colligitur... (202588), ant. Hymnum deo semper... (202302), **217v** ant. Hodie est iocunditas... (202231), ad Ben. ant. Gloria deo in excelsis populi concinunt...

217v Calixti (ant. Beatus Calixtus dedit orationem dicens...) ; 218r Omn. Sanctorum ; 225r Martini ; 228v *Dominica infra oct.* (229r ant. Exequie Martini non dicantur...) ; 233v Bricii ; 234v Oct. Martini ; 235v Ceciliae ; 242r Clementis ; 244r Andreae.

251v-295r Commun des saints (avec de nombreux remaniements : suppressions de chants, additions sur grattages, etc. des xvie et xviie s.)

295r Offices des dimanches après la Pentecôte. *Dicende in primis vesperis ad magnificat per hanc hyst.* <De Regum> ant. Loquere domine quia audit...

320v-339v Antiennes de Benedictus et de Magnificat des dimanches après la Pentecôte

339v-341v *De sancta Fide* R/ (douze antiennes)

341v-353v Antiennes des dimanches et de l'office ferial (la fin manque).

CGM p. 220.- Hofmann-Brandt, *Tropen*, 1971, t. 2, p. 172.